

Atlantického oceánu a čumět na newyorský nebe. A to druhý je ještě horší – já bych si nikdy nemoh takhle žít, kdyby v Československu byla svoboda. Jsem jako sup.”

“Ale jdi ty. To je směšný.”

Zeman se převalil na břicho a prohrábl rukou písek. “Asi jo. Třeba se takhle žeru úmyslně, abych samou spokojeností nefotroval. Pojď, jdem si zaplavat.”

Než s ním odstartovalo obrovské letadlo Pan Amu, slíbil, že se za dva roky zase vrátí, aby si obnovil přistěhovalecké papíry. Smutně jsem tuhle kapitolu o Zemanovi uzavřel. Bylo na čase, abych se vrátil na Wilsonku.

XI

“Jak sis užil léto? Co seš teďka – špiónskej učeň?” ozvalo se z klubovny, sotva jsem vstoupil do beťácké budovy, a tak jsem už nahoru nešel.

Na kanapi seděl usměvavý a opálený Merwin. V ruce držel malou bílou plechovku s pivem a zubil se na mne.

“Senzačně, fakt. Sešel jsem se se spoustou starejch známějch. A ty?”

“Já se měl taky slušně. Ponejvíc jsem se zdržoval v útulném prostředí washingtonskejch předměstí. Páni, ale že tam je výheň!”

“Oženil ses?”

“Ne. A nehodlám do toho praštit ani v dohledný budoucnosti. Teda, abych pravdu řek, nehodlám do toho praštit vůbec. Šmytec. Ale poslouchej, máš nahoře pokoj?”

“Jsem na náký čekací listině nebo co. Rozumíš, když se někdo nevrátí ...”

“Hele, vyflajzni se na to. Ty pokoje stejně za houby stojej a sousedstvo je většinou vodporný. Co kdybysme se nastěhovali spolu?”

“Ale pane, vždyť vás sotva znám, co si to dovolujete?”

“Ty, neblbni. Na Ballardový ulici bydlí taková stará křehotinka. Její choť podlehl zraněním, co si uhnal ve

španělsko-americký válec. V tom jejím sídle to smrdí po kočkách a v zimě je tam soustavně přetopeno. Což je pochopitelné vzhledem k tomu, že od dob španělsko-americké války je postel té dámy mimo provoz. Jo, ale když je dlouhý víkend, celý ten barák se hemží holkama z Riggsu a Stewardsville. Tyhle zajdové musej bejt včas v kanafasu, neboť maj přísný režim, ale samosebou, čerti s nima šjou. No a my jsme hezky po ruce, hnedka ve vedlejším pokoji. Či vlastně jsem tam já a se mnou flaska whisky a lebedím si jak to prase v žitě. Stačí kejvnout a vo společnost je postaráno. Škoda přeskoda, že to všechno nemůžeš sdílet se mnou, ježto už tě má v hrsti řečená Diana ... kruci, jak se vlastně jmenuje?"

"O'Connellová."

"Správně. Diana O'Connellová. Ale tak se mi zdá, žeš právě v tomto okamžiku otočil na čtyřáku a odvrhl všechny existující a překážející závazky, co?"

"To víš, že jo."

"Tak to by bylo. Paní Dickinsonová nám bude počítat za dvoulůžkovéj pokoj třicet dolarů měsíčně, plus tolik tepla, kolik snesem."

"To nezní špatně. Můžem si to prohlédnout?"

"Vidím, žeš to zbaštil žhavý, a tudíž si troufám ti sdělit, že ta celá věc má jeden háček."

"Proboha, snad ta panička nechce ..."

"Buď klidnej. Ta už je ve věku, kdy by ji z toho klepla pepka. To není ten problém. Ale bydlí tam i jistý zahraniční student, jehož jméno jsi patrně už zaslechl v některém z vysoce kulturních salónů Wilsonovy university, v nichž se pohybujes."

Zvážněl jsem.

"Snad ne ten sráč Balue?"

Merwin jen smutně přikývl.

179

Balue se vrátil druhým rokem na Wilsonku. V pokoji měl plno krámů, v nichž si zhrzení francouzští intelektuálové tolik libují – mimo jiné fotky Michèle Morgan z Pastorální symfonie a plakáty francouzské cestovní kanceláře, zobrazující Mont Saint Michel za přílivu. Byly tam dlouhé řady seriově brožovaných knih z nakladatelství Julliard a na zdi reprodukce Whistlerova leptu venkovského dvorku. Nad tím vším vévodila Balueova nepořádnost a jeho opovržení vůči manuální práci, k níž počítal i odklizení špinavých spodků z psacího stolu.

Ale to všechno vlastně ani moc nevažilo, protože od té doby, co jsme se nastěhovali do domu paní Dickinsonové, Balue se ve svém pokoji zdržoval čím dál tím řídčeji. Jeho nové posílání totiž spočívalo v šíření kultury mezi jeho nejbližšími sousedy.

My dva, Chris i já, jsme záhy poznali, že nadávkami – ani sprostými – se Balue odradit nedá. Právě naopak. Když jsme se s ním hádali, jenom jsme mu dokazovali, že nás zasáhl na citlivém místě a že se hluboce zamýšlíme nad jeho ideami. Pokládal to za nesmírně příznivé znamení.

Hlavní náměty, které se v Jacquesově konverzaci neustále opakovaly, byly ženy (pitomé káči, které nedovedou nic než jen věčně kvákat, ale všechny do jedné šlí po Balueovi), Francie (proti níž se spikli početnější, ale barbarští Anglosasové, ve snaze stůj co stůj ujařit galskou kulturu; nicméně proti lidem, jako je Cocteau, Camus a Chevalier, ničeho nezmohou), Amerika (nevýslovně hrubá a zlořítá) a Wilsonka (odporná krupanská díra, ale pro Baluea užitečná, jelikož mu umožňuje studovat rozklad jižanské společnosti). Jacques zpracoval tyto otázky v sérii článků pro pařížský literární časopis a nikdy nám neopomněl podstrčit své Cahiers de Virginie pod dveře, pokaždé, když vyšly.

Jednou v noci jsme seděli s Chrisem v pokoji, popíjeli

180

pivo z plechovek a radovali se, že Jacques není doma. Zuli jsme si boty, aniž jsme museli poslouchat opovrhlivé poznámky o zálesáckých manýrách, a mluvili, jak nám zobák narost, bez obav, že se výňatky z našeho rozhovoru objeví v příštím čísle Cahiers.

"Viš, jedna věc mě na tom Balueovi žere," řekl Chris.

"Mě na něm žere prakticky všechno. Jestli ..."

"Ne, počkej, tak jsem to nemyslel. Nebo spíš, myslel jsem to taky tak plus ještě něco navíc. Co myslíš, že Jacques Balue udělá, až se vrátí do vily svého tatíčka v St. Germain?"

Zavrtěl jsem hlavou.

"Nevím. Snad svede hlavní pokojskou."

"To sotva. Když už, tak spíš šoféra. Ale já bych řekl, že si sedne a dá do kopy všechny Cahiers de Virginie; tak vzniknou kapitoly nejsenzacínější knihy pařížské sezóny s hrdým titulem Deux années en Virginie."

"Výborně."

"Mohlo by to být docela fajn, jenže já mám takového tušáka, že ten jeho vejplod přeložej do angličtiny a vydaj současně v New Yorku, v Londýně a v Sydney."

"Ty teda máš náramně optimistickéj názor na Balueovo spisování."

"Já mám především pesimistickéj názor na newyorský nakladatele. Co si sakra budem namlouvat? Jestli ta jeho knížka bude jaksepatří jedovatá, sprostá a urážlivá, řeknou, že je to trháč, a vydělají na ní tisíce. A člověk jim to ani nemůže mít za zlé."

"No ale tomu se přece nedá zabránit?"

Chris si přihnul z bílé plechovky.

"Abyš věděl, dá. Nerozčiluj se, ale já tvrdím, že bysme mohli Jacquese Baluea převzít. A zároveň pozvednout hlas na obranu Ameriky, pro demokracii a drahou maticku, svázanou v uzlíčku. A to tím způsobem, že ty bys napsal knížku."

"Já? Ty ses musel zbláznit. Já přece ..."

"Budu ti pomáhat. Budu tě držet za ruku."

"Ale - tak co kdybys to napsal ty a já tě držel za ruku?"

"To máš tak. Já se narodil jednoho krásného mrazivého rána v Alabamě. A to je na Jihu. Kromě mne a Williama Faulknera, kterej se narodil v sousedním státě, existujou asi tak tři bilióny Jižanů, co píšou o Jihu. Naproti tomu Čechů, co píšou o americkym Jihu, existuje poměrně málo. Sleduješ mě?"

Snažil jsem se z toho vykroutit.

"Christi, já neumím psát. Mám ještě pořad potíže s angličtinou."

"Já tě budu využívat. Využiju tvýho jména a původu k tomu, aby tu bichli někdo vydal. To je všechno. A přísahám, že konečná verze rukopisu bude taková, že budeš souhlasit s každým slovem."

"Kristepane, když já nevím."

"Chceš teda, aby Balue dostal náskok? Slíže všechnu slávu."

"Vždyť ani nevíme, jestli chce řádkou knihu psát, Christi."

"A taky nevíme, jestli mu ji vydaj. Je to zkrátka jen taková možnost."

Za tři měsíce jsme dokončili útlý rukopis. Pracovali jsme na něm pozdě za noci v domě bratrstva nebo v prázdných učebnách. A ustavičně nás strašily obavy, že nás Balue vyčítá, že si pospíší a ty své Cahiers už uspořádal, a až naše knížka dojde do New Yorku, nakladatelé ji odmítnou, protože už přijali Balueovu.

V polovině ledna jsme se sešli s pracovníkem jednoho nakladatelství, abychom mu vysvětlili hlavní myšlenku rukopisu. Za dva týdny jsme dostali odpověď.

Kniha Lidu, s lidem a pro lid bude vydána koncem téhož roku nebo začátkem příštího. Vyhráli jsme, a psaní nakonec nebylo ani zpoloviny tak obtížné, jak jsme čekali. V základě jsme knihu vykonstruovali na Pekelném týdnu v Beta Pi. Vypíchlí jsme všechny výstřednosti a

uhozeniny, které se v kampusu děly, vyfotili jsme nejubožejší barabizny v černošské čtvrti a potajmu jsme vyzpovídali číšníka v Beta Pi. Za deset dolarů nám vyklopil všechno, co jsme potřebovali. Kapitola o domě paní Dickinsonové a jižanských tradicích byla legrační, pojednání o některých trendech ve společenském vývoji Virginie mělo pseudovědecký náter – byli jsme velkorysí, mnohomluvní a někdy nepřesní až hrůza. Ale celkem vzato měla ta naše slátanina spád a naše nedopečené postřehy působily ofresně – protože je sepsal cizinec. Když si člověk odmyslel původ jejího udánívého autora, neznamenala nic.

Za několik dní měl vypuknout masopustní víkend a my s Chrisem byli na koni. Závěrečné písemky nebudou žádný problém. Zvládneme je stejně hladce jako loňské a letošní pololetní.

XII

Přednášky historika Harryho Stutze byly na Wilsonce dost oblíbené. Oficiální název kursu zněl Filosofické a politické základy Evropy v 19. století. Teoreticky měl Stutz téměř neomezené množství námětů. Potíž byla v tom, že Stutz byl zatížený na vlaky; úplně se zcvoknul do parních mašin na kolech. Doma ve sklepe měl tři čtvrtě kilometrů koleji, po nichž jezdily vláčky s neuvěřitelnou přesností, a na křižovatkách se míjely o půl délky vozu. Poklad, kterého si Stutz nejvíce cenil, byl prastarý dřevěný vagóněk s vybledlou carskou orlicí na stěně. Tvrdil, že pochází ze soukromé sbírky nešťastného careviče Alexise, a čas od času jej přinášel do třídy ukázat studentům. Ačkoli koloval po třídě nejméně čtyřikrát za tu dobu, co jsem na Wilsonce studoval, nikdy jsem se ho nedotkl, ani ne tak proto, že mě Merwin pošeptmu varoval, že hemofilie může být nakažlivá (a Balue, v domnění, že to Chris myslí vážně, začal tento blud ruče vyvracet) nýbrž proto, že pustit pero z ruky, být i jen na okamžik, znamenalo zmeškat aspoň půl stránky cenných poznámek.

Kdyby se byl Harry Stutz skutečně soustředil na ty myriády filosofických a politických proudů, které utvářely předválečnou Evropu, byl by hladce odstavil

všech těch tři sta historických kursů, které se na Wilsonce přednášely. Ostatní profesori byli zarytí jižanští lojalisté a sorně prosazovali názor, že válka Severu proti Jihu byla jedinou skutečně významnou událostí celého 19. století. Měli jsme kurs o úloze žen v jižanské společnosti v polovině 19. století (který přednášel profesor podezřelý z homosexuality) a jeden nazvaný Dějiny vzdělání na Jihu od r. 1800 do r. 1865. Stutzovy Filozofické a politické základy mohly být naprosto bez konkurence, kdyby jejich nedílnou součástí nebyl vývoj evropských železnic. Někteří odvažnější kritici chodili na přednášky v ajzboňáckých čepicích a s červenými šátky kolem krku, ale Stutzovi význam tohoto počinání unikali. Buď předstíral, že si toho nevšimá, anebo to chápal jako poklonu. A jeho statistiky o výstavbě železnic zavínily, že zájem posluchačů se rovnoměrně rozdělí mezi Filozofické a politické základy. Úlohu žen a Jižanské školství.

Na podzim roku 1954 nás bylo u Stutze zapáso triadvacet. Kromě nás s Christem zdobil třídu i Alf Stratton a Balue. Baluea bavilo být se Stutzem permanentně ve při; Alfa přednášky nudily, ale pokládal je za nezbytné pro každého intelektuála.

Závěrečné písemky v tomto kursu měly po léta stejnou formu: Použijte území, které se dnes nazývá jako příkladu a nastiňte různé politické a společenské filozofické směry, které v dané zemi převládaly na přelomu století. Zvláště pojednejte o tom, jakou roli tyto směry sehrály v rozpoutání první světové války.

V Beta Pí existoval záznam o dvaceti závěrečných písemkách z tohoto kursu. V sedmácti případech, kdy Stutz vybral jako příklad Německo (dvakrát), Rakousko-Uhersko (pětkrát), Rusko (šestkrát), Itálii (dvakrát) a Francii (dvakrát), nedopadly zkoušky nejhůř. Ale kromě těchto zemí se vyskytlo i Bulharsko, Dánsko a Belgie – všechny během podzimního semestru v sudých letech: 1948, 1950 a 1952.

Balue jidal každý měsíc v budově jiného bratrstva a v týdnu před zkouškami chodil zrovna do Beta Pí. Den před písemkou jsme seděli po obědě v klubovně a Balue kouřil ty své smrduté gauloisky. Od incidentu v Pekelném týdnu Alf s Christem nemluvil, pokud se tomu mohl vyhnout. Teď k nám přistoupil a obrácen ke mně a k Balueovi, zakvílel:

“Páni, co to asi bude? Co myslíte, že na nás Stutz ušil?”

“Já myslím, že Albánii,” řekl Balue, aniž hnul brvou. Byl si tím naprosto jist. Tak jist, jako bývali jeho krajané nedobytností Maginotovy linie.

“Utrousil pár šplechtů o budování alpské dráhy a o tom, že v Albánii postavili první železnici v roce 1947, pamatuješ? Já bych řekl, buďto Albánie, nebo Černá Hora,” poznamenal jsem.

“To je fakt, to je fakt,” zabručel Alf.

“Ale mnohem víc se šířil o železničních přívozech. Vzpomeňte si, jak šlel nad tou baštou, co se servíruje na pramici při převozu vlaků mezi Helsingörem a Helsingborgem. Já bych to spíš typoval na Švédsko anebo Dánsko,” řekl Chris.

“Tak dobře,” řekl Balue, “kdo ‘lasuje pro Balkán?’”

Všichni, kromě Christe, zvedli váhavě ruku.

Dumal jsem nad svými poznámkami o Skandinávii, zatímco Chris četl nový román od Kerouaca. Nazítrí v osm ráno mu Stutz s úsměvem podal list papíru s otázkou. (Stutz se při písemkách vždycky usmíval a to se vykládalo porůznu jako projev sadismu, hrdinného úsilí podpořit morálku studentstva, anebo uspokojení nad tím, jak pěkně se mu podařilo otázku naformulovat.) Chris se na papír nepodíval, dokud nedošel ke stolu. Tou dobou jsme už všichni věděli, že země, o které máme pojednávat, je Albánie.

Večer potom jsme seděli v zřeřelém suterénu budovy bratrstva, popíjeli pivo z plechovek a diskutovali o rukopise Lidu, s lidem a pro lid. Po zkouškách jsme už ani

nevzděchli. Nahofe zazvonil telefon a někdo zařval do suterénu, že to je pro Chrise. Chris čekal telefon z Washingtonu, a když běžel nahoru, bral schody po dvou.

Vrátil se bledý jako smrt. Ruce se mu třáslly a civěl strnule do prázdna.

"Čestnej výbor ... Že prej jsem dneska při zkoušce švindloval."

"Ale hovno, to přece ..."

"Chťej, abych přišel zejtra v osm do budovy Studentského svazu."

"Kdo říká, žeš švindloval?"

"To mi povědí ráno."

Seděli jsme spolu dlouho přes půlnoc a radili se, jak vyvrátit obvinění, o kterém jsme skoro nic nevěděli. Balue i Alf slíbili, že ráno přijdou do budovy Svazu a budou svědčit. Probudili jsme se v sedm a při snídani jsme moc řeči nenadělali.

Tři členové výboru seděli za dlouhým stolem, potaženým zelenou plstí. Když Baluea, Alfa a mne přivedli z čekárny, předseda, vyčouhlý týpek jménem Philip Cirna nás zvučným hlasem informoval, že Chris si vyžádal, abychom byli jednání přítomni. Posadili jsme se pod nadživotní portrét dávno pohřbeného a zapomenutého rektora Wilsonky. Naproti nám seděl Harry Stutz a tvářil se vážně.

"Váš spolužák vás obvinil, že jste opisoval z jeho práce během včerejší písemné zkoušky z oboru dějin," začal Cirna.

"Který spolužák to byl?"

Cirna se podíval na Strattona a ten pokývl.

"Není zvykem odhalovat jméno žalobce, ale v tomto případě, jelikož jste obviněn, že jste právě z žalobcovy práce opisoval, nic jiného nezbývá. Obvinění proti vám vznesl Alf Stratton."

Všichni jsme se otočili zároveň s Chrisem a vyvalili oči na Alfa. Balue byl v sedmém nebi. Tohle, panečku, bude

něco pro ten jeho Cahier!

"Pane doktore Stutz, našel jste v těchto dvou písemných pracích nějaký důkaz, že šlo skutečně o podvod?"

Stutz si přehodil lulku z jednoho koutku úst do druhého. Ještě si ji nezapálil.

"No, po pravdě řečeno, já se v těchto věcech tak moc nevyznám. Nějaké podobnosti se tam vyskytly, toho jsem si všiml ..."

"Jaké?"

"Některá stejná slova."

"Jako například?"

"Například slovo 'alpský' pro označení horského terénu vůbec, nejen v zeměpisné oblasti Alp."

"To slovo jste našel v obou pracích?"

"Ano."

"A nepoužíval jste toho slova vy sám ve svých přednáškách, pane profesore?" zeptal se Chris.

"To je možné. To je docela dobře možné. Já si opravdu nevzpomínám."

"Použili toho slova i jiní studenti z té třídy ve svých písemných pracích?"

"Já ještě žádné jiné práce neklasifikoval."

"Já toho slova také několikrát použil," ozval jsem se. Chris se na mě chabě pousmál.

"Našel jste ještě jiné nápadné shody, pane doktore?" zeptal se Cirna Stutze.

Ale Stutz už znejistěl.

"To máte těžké. Oba se zmínili o tom, že první železnice v Albánii byla postavena v roce 1947."

"Totéž jsem napsal já," řekl jsem.

"Já jsem se o tom taky zmínil," řekl Balue.

Cirna se zatvářil ustaraně.

"Pane doktore, jen tak pro informaci: Námět té písemné práce, kterou mám zde před sebou, se týká politické a sociální filosofie ... Co mají železnice ..."

když se rozhodl vznést toto obvinění."

"Nevyšší morálka!"

"Celá struktura prověřování cti by se zhroutila, kdybychom vůbec připustili, že motivem jednání tu může být osobní animosita."

"Ale tady se přece nevyovídá pod přísahou. Každý může lhát, co hrdlo ráčí."

"Musíme předpokládat, že přísná měřítka, jimiž se řídíme při přijímání na universitu, vylučují možnost, aby se do našich řad vloudil lhář."

"Ale totéž by přece muselo platit o podvodníkovi."

"Tento výbor, jakož i celý systém prověřování cti na Wilsonově universitě, je každoročně přezkoumáván, jak administrativou university, tak i Studentskou radou. Je zcela nemístné a nevhodné, abychom to dělali zde."

"Budete mne ještě potřebovat, pane Cirna?" zeptal se Stutz.

"Teď už ne, ale mohl byste dnes dopoledne zůstat u telefonu, pane doktore?"

"Beze všeho, budu ve své kanceláři," řekl Stutz a odešel.

"Pane Balue, seděl jste při zkoušce blízko pana Merwina?"

"Ano, já seděl přes ulici od něho."

"Chcete říci přes uličku?"

"Ano, to jsem ktěl žíci." Balue byl čím dál tím nervóznější.

"Viděl jste, že od někoho opisuje?"

"Já se moc často nedýval."

"Ale když ses podíval, viděls ho, jak se kouká ke mně?" zeptal se Alf. Balue polkl. Jeho role v této situaci se mu nezamlouvala.

"Ano, videl sem, jak se dývá smerem na pana Strattona."

"Pan Merwin?"

"Ano ... pan Merwin."

"Datum, kdy byla postavena v Albánii železnice, nemá s tou otázkou nic společného. Někteří studenti prostě papouškují všechno, o čem se ve třídě zmíním," řekl Stutz skoro omluvně.

Cirna se na chvíli zamyslel.

"Pane Stratton, mohl byste nám vysvětlit, z čeho jste usoudil, že váš kolega opisuje z vaší práce?"

"No von ..."

"Použijte prosím vlastních jmen a nikoli zájmen, pane Stratton. Provádíme zvukový záznam celého tohoto jednání," ukázal Cirna na mikrofon.

"Promiňte. Pan Merwin si počkal, až jsem vešel do studovny, a pak si sedl vedle mne. Asi deset minut po začátku zkoušky jsem se podíval vlevo na zeď, abych si zjistil přesný čas. V tom okamžiku jsem zachytil pohled pana Merwina. Pan Merwin ihned sklopil oči na papír. Potom jsem se schválně ohlížel po hodinách v pravidelných intervalech a znenadání. Pokaždé jsem přistihl pana Merwina, jak opisuje z mé práce."

"Pane Merwine, na základě pravidel, jimiž se tento výbor řídí, vám dávám nejen svolení, ale přímo vás vyzývám, abyste pana Strattona podrobil výslechu."

"Je samozřejmé, že jsem se během zkoušky rozhlížel kolem sebe. Jsem prostě fyzicky neschopen civět plně tři hodiny na jedno místo. Pan Stratton se nezmínil o tom, že seděl u okna, ze kterého je vidět na město. Krásná, uklidňující vyhlídka, která mi během zkoušky přišla velice vhod. S panem Strattonem se nerozcházejme, pokud jde o to, co jsem dělal, ale pokud jde o výklad mého jednání."

"Je výboru známo, že vloni během přijímacího obřadu se Alf, totiž vlastně pan Stratton, popral, totiž lépe řečeno nepohodl s panem ..."

"Čestný výbor nemůže brát nic takového v úvahu, pane Dubský. Jelikož jednáme se studenty Wilsonovy university, musíme předpokládat, že se řídí pouze příkazy nejvyšší morálky; to platí i o pohnutkách pana Strattona,

"Před rokem, během přijímacího obřadu, Alf Stratton kopl Chrise Merwina do obličeje. Chris ho za to praštil do zubů a ..." spustil jsem zase.

"Pane Balue a pane Dubský, jděte prosím domů a budete celé dopoledne k dispozici. Děkuji vám."

"Ale prokrista, vyslechněte mě přece. Tohle všechno je hnusná vendetta, politováníhodný pokus spravit si sebevědomí, pošramocené tou fackou, kterou viděli všichni členové Beta Pi. Copak nechápete, oč tady jde?"

Cirna se nedal vyvést z klidu.

"Pane Dubský, vy si zřejmě neuvedomujete, že panu Merwinovi prokazujete medvědí službu. Výbor si teď promluví s panem Merwinem a s panem Strattonem o samotě a pak prozkoumá obě písemné práce."

Chris unaveně přikývl a pokynul mi, abych odešel. Vyšli jsme s Baluem současně, ale před budovou jsme se beze slova rozešli. V domě bratrstva jsem dobré dvě hodiny jen tak seděl a civěl do stropu. Stratton nepotřebuje nic víc, než povědět jim, jak jsme se večer před zkouškou pokoušeli uhodnout, jaké bude téma. A jak to Chris prohrál.

Sotva jsem vstoupil na schodiště v domě paní Dickinsonové, uviděl jsem, že Chris si balí kufr.

Když jsem se s Chrisem u stanice autobusu rozloučil, nešel jsem hned domů. Chris jel na pár dní do Washingtonu ke své přítelkyni si vymyslet, jak tu novinku zvěstovat rodičům. Mimoděk jsem zabrousil do kavárny Esquire. Toužil jsem být někde, kde bych o žádného Wilsoňáka ani okem nezavadil. Seděl jsem sám v boxu, v dlaních jsem držel oprýskaný hrníček s černou kávou a na stole přede mnou pomalu roztával kus jablkového koláče se zmrzlinou, kterého jsem se ani nedotkl. Černoši si mě

nevšímali. Byli už zvyklí, že jim tam čas od času zapadneme, když potřebujeme změnu prostředí. Počítal jsem, že podstatná část jejich výděлку pochází od nás. Porovnával jsem tu situaci - podle vlastního úsudku velice vtipně - k tomu, jak za onoho času mladí grófové ve střední Evropě chodili utápět žal k cikánům. Hrací automat nepřetržitě vyhrával blues, ale slovům jsem nerozuměl.

Charakteristické bylo, že jsem vlastně vůbec nemyslel na Chrise. Uvažoval jsem o možnosti, že z Wilsonky vyhodí i mne. Chvillemi jsem propadal panice, když mi došlo, jakou budou na Chrise ušili, a že díky systému, který na Wilsonce vládne, se proti tomu nedá vůbec nic dělat. Ta celá záležitost měla být pro nás, Chrisovy kamarády, výstrahou, že jsme to vzali za špatný konec, a jestli budeme v těch rebelických pokračovat, zbaví se nás jedním z těch mnoha figlů, jimiž se tento systém vyzbrojil právě pro takovéhle případy. Na škole se vyskytovalo víc trucovitých týpků, ale ti se koneckonců aspoň povrchně a nevolky smířili s existencí studentských bratrstev a s Wilsonkou vůbec. Tím, že nereptali a něčeho se nezúčastnili, dávali najevo, že jsou ochotni ke spolupráci. A proto je tam také trpěli. Jenže já byl nejlepší přítel jednoho z nejpršnějších kritiků školského systému. A pokud šlo o Brewstera, který teď byl jakýmsi patriarchou kampusu, dopustil jsem se neodpuštělného prohřešku proti tradici: nerespektoval jsem posvátnost chlastu a využil jsem jeho účinků na Brewstera k tomu, abych ukojil svůj mrzký chtíč s paní jeho srdce. Ponižil jsem ho před ostatními hrdými příslušníky studentského cechu.

Není pochyby, že jsem si to všechno neúměrně zveličoval. Bylo zcela nepravděpodobné, že by Brewster dokázal narežirovat můj vyhazov z university tak chladnokrevně jako Alf. Ale Chrisovo vyloučení mě tak omráčilo, že jsem nedokázal rozumně uvažovat. Měl jsem pocit, že jsem se ještě nikdy neoctl v tak nebezpečném

prostředí jako teď. Pro mou náruživou slovanskou povahu bylo docela nepochopitelné, že může nenávist zůstat tak dlouho utajena, že je možno člověka znecitit, zosnovat a provést proti němu celé spiknutí – a to všechno bez jediného hněvivého slova.

Prokristapána, jak to přijde, že falešně obviněný člověk ani nezařve vztekem? Že nikoho ani nenapadne skočit na Alfa a rozbít mu tu jeho odpornou držku? Jak to, že se všichni do sebe nepustili, nezačali si nadávat, že ani na chvíli neporušili tu civilizovanou, chemicky čistou proceduru, při níž se kluci, kteří na sebe v šatnách tělocvičny kamarádsky pokřikují, najednou oslovují 'pane'?

Byl jsem celý vyplašený. Všechno kolem mne se začalo rozplývat, všude kolem dokola bylo plno nebezpečných, nevypočitatelných lidí, na nikoho nebylo spolehnutí.

A ze všech nejmní na Chrise. Přijal ten nespravedlivý rozsudek bez odmluvy. Cestou k autobusu se o něm ani nezmínil, a když mi u té stěny ze stříbrného vlnitého plechu podal ruku na rozloučenou, nedalo se z jeho obličej vyčíst vůbec nic. Dokonce ani sebevláda. Prostě nic. Ten odjezd se nijak nelišil od jeho dřívějších cest do Washingtonu, když tam jezdil protřepnou tu svou slečnu. Očekával jsem, že aspoň něco jádrného pronese, než naskočí do autobusu, ale nic. Jen to bezvýznamné mlčení. Došel ke svému sedadlu a ani mi nezamával.

Zarazilo mě, že jsem na chvíli sám zapochyboval, zda Chris přece jenom nebyl vinen. Pořád jsem posuzoval americkou situaci podle evropských měřítek. I ta šlupka, kterou Alf koupil tenkrát při tom přijímacím obřadu, měla do sebe něco narežírovaného, předeptaného, něco na způsob japonského dramatu. Nikdo při tom ani nezvýšil hlas, ani nezaklel. Byl to přísně nasytovaný a bezvadně provedený akt opovržení, jímž zkrvavený Alf ztratil své výsostné společenské postavení. A nejvýraznější Alfaova reakce spočívala v nadlidském úsilí,

kteřé musel vyvinout, aby ovládl svůj vztek. A to se mu podařilo. Místo aby se na Chrise vrhl a začal mu sprostě spílat, přiznal mu privilegium vítěze – triumfální odchod středem. Připadalo mi, že se to všechno děje podle nějakého zvláštního ceremoniálu pro nižší samuraje; a ten pak vyvrcholil skvěle zkonstruovaným vyřešením Merwinova problému.

Celý jsem se chvěl, když jsem se vracel studeným spícím městem k domu paní Dickinsonové. Vlezl jsem si do postele, ale usnul jsem až k ránu.

XIII

Už bůhví pokolikáté jsem obdivoval panorama newyorských mrakodrapů, když jsem je zahlédl ze zvýšené newjerseyské dálnice, zatímco autobus ujížděl k Hollandovu tunelu. Po dopravní zácpě na 34. ulici přišla cesta špinavou podzemkou do Queens a zápolení se zavazadlem mezi dveřmi, které se příliš rychle zavíraly, a konečně známé zaskřípění klíče v zámku našeho bytu. Otec spal.

Svlékl jsem se potmě a už jsem se málem svalil na pohovku v obýváku. Vtom se v ložnici rozsvítilo.

"Jeníku, jsi to ty?"

"Ano, tati."

Za chvíli se ukázal v obnošeném županu, který si přivezl z Prahy. Byl příliš teplý pro přetopené americké byty.

"Stalo se něco? Nějaká nepříjemnost?"

"Pamatuješ se na toho mého kamaráda, co pochází z Jihu?"

Přikývl.

"Vyzvali ho ze školy pro podvod."

Otec nechápal.

"Podvod? Jaký podvod?"

"Obvinili ho, že opisoval při písemce."

Otec přikývl. Pak se na mne upřeně podíval.

"A ty ..."

"Ne, já nic neprovedl. Ale on taky ne. Od nikoho neopisoval. Jeden študák ho chtěl dostat z bratrstva a z Wilsonky."

Posadil se a čekal na podrobnější vysvětlení.

"Byl to můj nejlepší přítel. Nemůžu zůstat na Wilsonce po tom, co mu provedli."

"Oznámils formálně, že odcházíš?"

"Ne. Zkrátka jsem se sebral a odjel jsem."

"No, musíš udělat, co sám uznáš za nejlepší. Já tě žádám jen o jedno - abys sis dal týden na rozmyšlenou, než se rozhodneš tak nebo onak."

"Já se už rozhodl."

"Dobrá. Tak týden počkej, než jim to oficiálně oznámíš."

Nastalo ticho.

"Koukej, tady máš domov, kdykoli budeš chtít. A víš, že by mi bylo taky milejší, kdybys tu zůstal nadobro. Jsem strašně rád, že ses tu tak znenadání ukázal. Mám sto chutí odřeknout zítřejší přednášky a oslavit to."

"Ještě pořád učíš na Kolumbii?"

Přikývl. Byl na sebe zřejmě pyšný. Dočasné jmenování na Kolumbii bylo lepší než definitiva na střední škole. Ale náš rozhovor nebyl ještě u konce. Nedal mi pokoj. Ačkoli se mi přičilo změnit rozhodnutí, k němuž jsem dospěl po mnoha hodinách urputného sebezpytování, nedokázal jsem otce zkrátka odbýt.

"Tak jo," řekl jsem. "Dám to na týden k ledu. Ale jenom na jeden týden."

Nazítří, v pátek, jsme si vyjeli na Montauk Point, přes celý Long Island. Stáli jsme u majáku, mžilo, a otec mi

vykládal už po sté, jak ve Splitu uviděl poprvé v životě moře, s dědečkem, kterého jsem nikdy nepoznal. Bylo to o letních prázdninách, psal se rok 1914 a v Chorvatsku nebylo zrovna idylické ovzduší.

"Byl jsem v té zemi zrovna v den, kdy zabili arcivévodu, a tehdy jsem si myslel, že na to budu vzpomínat jako na nejdůležitější událost svého života. Dnes je to jen taková kuriozita; mám v zásobě mnohem významnější zážitky. Tenkrát mě ani nenapadlo, že ještě někdy uvidím moře, natožpak že se budu dívat na Atlantické oceán ze západního pobřeží."

Já civěl na maják, myšlenky tisíc mil daleko.

"Chápeš, co ti chci, já starý pedant, říct? Totiž že když je něco moc blízko, ať už v čase nebo v prostoru, nemůžeš přesně posoudit, jak to doopravdy vypadá. Ale já ti tady dělám kázání."

"To ti bůh řek."

Procházel jsem se po hrubých oblázcích. Pak jsem vybuhl.

"Táto, tys nebyl na Wilsonce. Ty tu společnost nemůžeš pochopit. Je ti jasný, že dokážou člověka nadobro znečistit a přitom ani nezvýšit hlas? A chápeš, že ten zneuctěný člověk si sbalí kufr, jako by se nechumelilo, a odporoučí se? Čím to, že jsou takoví?"

"Tohle se stalo Christopherovi, tomu tvému kamarádovi?"

Přikývl jsem.

"Rozčiluješ se proto, že někomu ukrivdili, anebo proto, že ses na sebe podíval a zjistils, že mezi ně nepatříš?"

"Byla to tak čistě provedená vražda, žeš to v životě neviděl."

"A tobě by bylo milejší, kdyby tekly potoky krve a lidi běsnili jak vztekli psi? Copak se ti tolik stýská po domově?"

"Já jim nerozumím. Případám si jako prodanej."

"Tak teď mě poslouchej. To je schizofrenie, co ty chceš."

Chceš, aby lidi spolu na veřejnosti věčně diskutovali, chceš rozváznýho presidenta a ne nějakýho zuřivýho blázna diktátora, chceš každej druhý rok volby bez samopalů u vchodu, chceš takový noviny, do kterých lidi můžou napsat o svým senátorovi docela klidně, že je vůl jak tunel, jen když to pěkně naformulujou. A zároveň očekáváš, že všichni tihle vyrovnaní a skvěle ukáznění pánové vpochoďou do Čestnýho výboru a začnou vyvádět jak pominutý psi."

"Ne jako pominutý psi. Jako lidi. Jako tvorové, co mají nějaký city."

"Mají zrovna takový city jako ty a já a ... jakpak se ta ženská jmenuje ... no, Anna Magnani."

"No ale v tom případě nejsou normální."

"Tak dovol, abych ti něco řek. My emigranti jsme do týhle země ledacos přinesli. A často jsou to věci, na který by každá země mohla být pyšná. Ale nepřinesli jsme s sebou normálnost, ani definici, co normální je. Jestli se divíš, proč tvůj táta už nenosí kšandy, odpověď zní, že se naučil poslouchat místo mluvit. Víš, co je normální pro Čecha v československých podmínkách, ale už míň jasný mi je, co je normální pro Čecha v Long Islandu, a nemám vůbec ponětí, co je normální pro Američana z Jihu na Wilsonce. Jestli se chci doopravdy něčemu přiučit, můžu se stát, že mě všelicos překvapí, někdy dokonce ohromí, ale nesmím připustit, aby mě to, co poznám, automaticky odpuzovalo."

Víkend jsme strávili v Port Washington v sídle stárnoucího strýčka Harryho. Lilo jak z konve, a tak jsme ponejvíc vysedávali na jeho zasklené verandě, dívali se na šedivou manhassetskou zátoku a popíjeli drahou skotskou. Vyňbali jsme se hovoru o přítomnosti a bezzubá černošská hospodyně nevycházela z údivu nad tou naší podivnou hatmatilkou. Harry mluvil o válce a o tom, jak ho občas hryže svědomí, že díky válce získal většinu svého majetku ... Vzpomněl jsem si na Zemana.

"Představ si, jak se asi musej kát ty lidi, co vyráběj džípy!" řekl otec.

Ale nemělo smysl zastírat si zřejmou skutečnost. Harry žil v domě prázdném jako skořepina, v jakémsi zakletém zámku, kde koncem války zůstaly všechny hodiny stát. Blahobyt uvěznil toho citlivého, tvůrčího člověka. Nebyť svodů japonských starožitností, byl by se povzněl vysoko nad úzký obzor, který se mu otevíral z domu na pobřeží Port Washington.

Byl to skličující víkend, prosáklý odumírajícím elánem. Harry byl rád, že jsme přišli, ale bouřlivé nadšení, s nímž nás uvítal, naznačovalo, že něco je v nepořádku.

Během následujících tří dnů jsem shlédl čtyři dvojité filmové programy, z čehož dva na širokém plátně a jeden trojrozměrný. Bloumal jsem po 42. ulici, zapadal do putyk a v jedné jsem sbalil až příliš ochotnou rudovlasou kočku. Ale když jsme cestou do jejího bytu někde na jižním konci Nostrand Avenue už potřetí přestupovali v podzemce, přestalo mě to bavit. Stál jsem na tmavém a studeném nástupišti v Newkirku, kde jsem ji konečně ztratil v davu, a spal jsem si za svou zbrklost. Ve čtvrtek ráno jsem vstal zároveň s otcem, a když vařil snídani, řekl jsem mu, že jsem se rozhodl nevrátit se na Wilsonku. A že ve svém pokoji u paní Dickinsonové mám kufr s balenými připravenými k odeslání do New Yorku. Otec přikývl a neřekl nic. Věděl hned od začátku, že to tak dopadne.

Gabriela z přijímací kanceláře firmy Continental Development ztrácela trpělivost a přidávala páru. Povýšení zatím veškeré žádné – strávila pár nocí s pány z vedení, ale ukázalo se, že to nestálo za námahu. Od té doby si zjistila, že muž budoucnosti je K.K. Sperry a má ohromný náskok přede všemi ostatními. Malér byl, že

Sperry si dával dobrý pozor, aby si ty své vyhlídky nepolepil nerozvážnou milostnou zápletkou. Ale jeho přátelé, to zas bylo něco jiného.

Když jsem vešel, obdařila mě zářivým úsměvem a vypjala bradavky pod blůzou. Nemohla se dočkat, až ji vypovím všechno o životě na Jihu, o škole a studentských bratrstvech (ale vždycky opatrně vyčkala, až vyslovím svůj názor, aby snad nešlápla vedle).

Ve chvíli, kdy ji K.K. oznámil po vnitřní lince, že je volný, začali jsme spolu zlehka flirtovat. Rozjařen počátečním úspěchem, pozval jsem ji na večeři. Ochotně pozvání přijala.

Tentokrát mě netrápily rozpaky ani bublina vzduchu a K.K. obešel svůj psací stůl a stiskl mi srdečně ruku. U skříňky za stolem namíchal drinky a přitom se se mnou bavil o tom, jak vypadá New York v únoru, o Gabriele a o mém otci. Teprve když jsme seděli v klubovkách a poslouchali cinkání ledu ve sklenicích, K.K. zaútočil, obratně využívaje elementu překvapení.

"A co vlastně děláš v New Yorku uprostřed semestru? Je to ta záležitost s Merwinem?"

Začal jsem vzrušeně a rozechvěle, ale posléze jsem se uklidnil. Pronesl jsem patnáctiminutový projev o zlořádech někdejšího otrokářství a jeho pozůstatcích, o pokřivené, zdegenerované jižanské společnosti a o tom, jak se tohle všechno odráží v posvátných zdech Wilsonky. Pak jsem přešel k specifickým otázkám. Nejdřív jsem pojednal o podstatě přátelství, pak o Alfově zradě, o hanebnostech, páchaných v domě bratrstva, o křiklavé nespravedlnosti Českého výboru. Několik vteřin ticha – a potom:

"Už nejde jen o to, že se mi to nezamlouvá. Teď se z toho stala otázka svědomí. Otázka zásad."

"Tak? Byl jsi falešně obviněn ty?"

"Ne, ale ..."

"Tak o čí zásady vlastně jde?"

"Neptejte se, komu zvoní hrana, pane Sperry. Zvoni přece ..."

"Počkej, aby bylo jasno: Pokaždé, když se někde spáchá nějaká nespravedlnost, ty se od toho distancuješ, je to tak?"

"Byl to můj přítel. Moc dobrý přítel."

"Aha ... tak jenom tehdy, když postižený je tvůj přítel, že?"

"Ne, ovšem že ne. Ale nějakou hranici si člověk stanovit musí."

"Tys tu hranici stanovil tak, aby zahrnovala tvého kamaráda, ačkoli mohl být docela dobře vinen. Podle zprávy Čestného výboru, kterou jsem včera četl, není o jeho vině pochyby. Mám tu taky prohlášení Alfa Strattona, o kterém říkáš, jaký je zlý a zákeřný. Ale tohle prohlášení je velice mírné a o tobě se tam vyjadřuje s velkým uznáním. Pokud se pamatuju, rád nám pomoh, když jsme tě tahali z toho maléru s matykou."

"Prohlášení? Jaké prohlášení?"

"Odešel jsi ze školy skoro před deseti dny. Snad si nemyslíš, že to prošlo bez povšimnutí?"

"Nevěříte mi, že je to pro mne otázka svědomí?"

"Věřím, že si myslíš, že je to otázka svědomí. Nevím, jakou společnost jsi tady v Americe očekával, ale buď jak buď, už máš na čase, abys prokouk. Protožeto, co hledáš, na týhle zeměkouli, neexistuje nikde. Až se jednou vzneses k bráně nebeské a vyfasuješ pár bílých křídel, můžeš se začít po takový dokonalosti ohlížet. Ale dřív ne."

"Nehledám dokonalost, pane Sperry. Jenom spravedlnost."

"A ksakru, kdopak jsi, abys rozhodoval, co je spravedlivý a co ne? Copak výbor Merwina nevyšlechl? Poslouchej, tys dostal stipendium proto, aby ses naučil znát společnost, která, i když ti snad nejde pod nos, přece jen existuje a ještě nějaký čásek vydrží, to buď bez

starosti. Od tebe se čekalo, že se vynasnažíš ji zlepšit, kde to půjde, že se poučíš z jejích chyb a co možná navrhneš, jak řešit její problémy. Nikdo netvrdí, že Wilsonova universita je nejlepší škola v Americe nebo i jen na Jihu. Ale má dostatečnou akademickou úroveň, aby ti poskytla průpravu, kterou pro doktorát potřebuješ. Studenti, profesori, i ten zastaralý systém bratrstev tě měl povzbudit, abys hledal řešení, abys pochopil, proč to tam na Jihu takhle vypadá."

Asi v tomhle okamžiku jsem si uvědomil, že je po všem, že z trosek mého vztahu ke Continental Development a ke K.K. Sperrymu se už nedá nic zachránit. Pod pravým okem mu cukalo. Zachvěl jsem se ledovou předtuchou, že jeho vztek pro mne věští nějaký ukrutný a neobvyklý trest.

"Tak a teď mě dobře poslouchej, Jene. Vrátiš se dnes v noci letadlem. Až přijdeš do školy, půjdeš rovnou k děkanovi a omluvíš se mu za to, žeš utekl. Bude tě očekávat. Vysvětlíš mu, co se stalo. Pověz mu pravdu. Že tě vyloučení tvého nejlepšího přítele tak zdrtilo, žeš bezhlavě utekl. Platí?"

"Prosím vás, copak jste vůbec nepochopil, co jsem vám tu vykládal?"

"Co ty jsi vlastně zač? Mučedník z povolání? Jestli toužíš po ukřižování, firma Continental Development to beze všeho zařídí, to se neboj."

"Já jsem investice, která se nevyplatila, že, pane Sperry?"

Na víc jsem se nevzmohl. Jen na takový frk.

"Ty jsi skvrna na reputaci firmy Continental Development. Přesně vzato, jsi chyba na mém osobním kontě. Já tě našel a já tě prosadil. O to, aby se tahle chyba mnohonásobně nafoukla, se už postarají ti členové výboru pro udílení stipendií, kteří tak hlučně protestovali proti tomu mému nápadu, dát tak vysoké stipendium někomu úplně neznámému – uprchlíku ze střední Evropy."

Reknou, že na můj úsudek není spolehnouti, ale já se budu bránit zuby nehty. A myslím si, vlastně vím určitě, že vyhrāju. To ovšem se tě nijak blíž netýká. Ale co se tě týká, je fakt, že firma se ti bude mstít, ať už já s tím budu souhlasit nebo ne."

"Já ty peníze splatím. Bude mi to nějaký čas trvat, ale splatím je."

"Teď se zas ptám já tebe: Copak jsi nepochopil vůbec nic z toho, co ti tady vykládám?"

"Dluh je dluh a já ..."

"Peníze s tím nemají nic společného. Tohle, mimochodem, je jedna stránka amerického obchodního systému, kterou Východoevropané – obzvlášť Rusové – prostě nemůžou pochopit. Obchodní korporace je živý, dýchající, myslící organismus. Pravda, je založena na penězích, ale rozhodně to není ta studená mašinerie, za jakou ji tak tvrdošíjně pokládají Rusové. Existuje nezávisle na penězích, zrovna tak, jako ty existuješ nezávisle na bifečku. Myslí a cítí a z toho důvodu tvůj návrh, že zaplatíš těch 2.250 dolarů, je vlastně urážka."

"A co kdybych přešel na jinou školu? To jsem přece chtěl udělat hned od začátku. Myslím, že by nebyl žádný velký problém dostat se na Kolumbiu."

K.K. vstal a zavrtěl hlavou. Šel ke dveřím. Otevřel je.

"Bohužel, myslím, že teď máš moc malou naději, že tě na nějaké universitě ve Spojených státech přijmou."

Půl hodiny potom, co jsem přišel domů, zazvonil telefon. Gabriela mi odřekla rande.

TŘETÍ ČÁST



Holeček na mne čekal ve vrátnici EEPA. Škrábal se na hlavě.

"Docela byste se nám šiknul," řekl.

"Ale?"

"Hejsek, co dělal anglický přehledy, dal minulej tejden vejповěd'. Šel do státní služby. Moc tady neplatíme, ale svobodnej chlápek jako vy by z toho moh bejt živ."

"Fajn ... Tak dostanu ten flek?"

"To by nebyl problém. Jenže voni nám to zatrhli."

"Který voni?"

"Continental Development."

"Jakým právem?"

"Patřej jim troje noviny a čtyři rádiový stanice a ty všichni nás živěj. Tak už vidíte, jakým právem?"

Přikývl jsem.

Holeček také přikývl. Ještě než se odšoural, řekl, abych pozdravoval tatínka.

Druhý den jsem napsal žádosti o přijetí na City College, na Newyorskou universitu, na Kolumbii a Hofstra College. Otec prohlásil, že zaplatí školné.

Během tří neděl mi došly čtyři záporné odpovědi. Kromě toho jsem dostal i čtyři dopisy. Po jednom od Diany, Zemana a Chrise; čtvrtý mě překvapil. Byl od

mého vypasného spolkového brásky Crana.

"Já vím, žeš mě nikdy v lásce neměl, a jistěš věděl proč, jelikož já stejné žádněj extra kámoš nebejval, ale teď si myslím, že bys měl mít páru, vo co kráčí. Já totiž vždycky v pondělí a ve čtvrtek makám na děkanátu, abych si přišel na řákejš těch pár šupů, a pověšinou rozesílám kopie posudků, když si někdo o ně napiše a vyplázne poplatek. No a tak mi taky přišly do rukou ty tvý žádosti i s prachama a rozeslal jsem tvý posudky těm třem nebo čtyřem školám, jak to má bejt. Ty tyhle posudky nikdy neuvidíš a mě napadlo, že by tě mohlo zajímat, co v nich je. Známky máš senzační, všechna čest (kež bych já je měl) ale pak je tam takovej pokec v rubrice poznámky a to je svinstvo, žeš to nežral. To víš, mně nestačí jen tak něco zblíknout, aby mi to uvízlo v šíše, a moc dlouho na to vejrat nemůžu, dyž to je přece taj. dův. materijál, tak ti to nedokážu vocitovat doslova. Ale někdo, a myslím, že to byl O'Leary z děkanátu, tam napsal, že ta nadace, cos vod ní dostal štípko, tě vobžalovala, žeš na nich vylákal peníze pod falešnou záminkou, že se celá ta věc vyšetřuje a všechno prej nasvědčuje tomu, žeš zpronevěřil víc jak dva tácy. Tady mezi klukama se říká, že prej na tebe ušili chatrč, tak jsem se rozhod, že ti vo tom povím. Měj se, tvůj (kdoví jestli) kámoš

Jerry Crane

Zeman mi popisoval začátek karnevalové sezóny v Mnichově. Podotkl, že holek jsou mraky, a všechny přý jsou celé žhavé na vzdělané Američany s evropským vychováním, takže je nejvyšší čas, abych se o tom přijel přesvědčit. Inge má jednu kamarádku ...

Chris byl ještě ve Washingtonu. Psal, že tráví všechn čas v obrovské dvojité posteli u okna, na němž visí fibrová záclona, a že z ní skoro nevyleze, protože jeho slečna si vzala třínedělní dovolenou a kromě souložení není vůbec co dělat.

Dianin dopis za mnou odeslala paní Dickinsonová. Bylo v něm spousta drbů o Valdorské smetance, což mě nezajímalo. Až skoro nakonec však Diana poznamenala, že je z toho všeho už otrávená a že si zajede do chaty, co mají její rodiče na Jenkins Island, a bude se tam procházet pár dní samotinka po pláži. Škoda, že tam nemůžu být s ní.

Vyhledal jsem si ten ostrov v automobilovém atlasu. Pak jsem napsal vzkaz tátovi a dvě hodiny nato už jsem seděl v autobuse. Když jsem ve Washingtonu přisedal, zavolal jsem Chrise. Měl obsazeno celých těch pětatřicet minut, co jsem tam byl. Buď si vyvěšili telefon, anebo si Catharine Pianowská taky ráda zdrbla.

Jenkins Island byl jedním z těch mála míst v životě, která člověku splní do puntíku všechno, co si od nich sliboval. V únoru nikdo nejedl k moři, ať už je počasí na pobřeží Georgie sebelahodnější. Většina ostatních chat měla zatlučená okna. Naši ohříval kotel z prádelny. Byl tam i kostkovaný ubrus a stará lednička. Kamna měla okýnko z plexiskla a ze zdi vedle nich se loupal nátěr. Obývací pokoj byl rozdělen rákosovou přepážkou a na prkenné podlaze ležela tygří kůže. Na tu jsem Dianu překotil hned pár minut potom, co jsem do chaty vkročil. Procvíčil jsem ji tak, že dostala menstruaci a tudíž nám zbylo trochu času na povídání. Příběh o Chrise Merwinovi a té hrozné krivdě, kterou na něm spáchali, Dianu moc nezajímal, ale aspoň se dověděla, jak to, že jsem mohl přijet. Jinak nebylo celkem o čem mluvit.

Když ji měsíčky přešly, vyváděli jsme v jednom kuse. Konečně jsem měl dost. Sem tam se Dianě ještě podařilo mě uhnat, třeba když si začala stěžovat, že je celá uhrtá, a svlékla se při večeři do červené podprsenky s černou krajkou. Pohled na husí kůži, která jí při tom naskočila, mě ještě dokázal vzrušit. Pak ale přišel čas, kdy se minuly účinkem i kožené, na míru šité kalhotky, které si právě pro takovou příležitost pořídila. Poté mě začala krmit

syrovými vejci s citronovou šťávou a každou večeri jsme zahajovali tuctem syrových ústřic. Po jídle mě hned zahнала do postele a sama se pustila do četby časopisů Od srdce k srdci, které měla na metr vysoko naskládány v koutě obývacího. Ještě později si zajela do města do kina a vrátila se s hnědým pytlíkem, plným ostré vonících bylin, o nichž tvrdila, že povzbuzují pohlavní činnost a že je dostala od jedné staré černošské čarodějnice. Vařili jsme je, až celá chata pronikavě voněla, a vývar jsem pak se značným odporem vypil. Jako zárazkem jsem se do rána vzhopil a tak jsme zahájili den po čubčím způsobu, protože jsme byli líní vstát a vyčistit si zuby.

Řádili jsme tam déle jak týden a pak jsem vzal Dianu na výlet do Savannah. Tam jsem se – s pocitem, že páchám něco tak trochu zvráceného – dal já, rodák z Československa, zapsat na tři roky do námořnictva Spojených států.

Díky mé geniální schopnosti udělat všechno v nepravý čas, podařilo se mi splynout s tou beztvárou, ale mohutnou hmotou zrovna 3. května 1954. To znamená, že mě námořní služba pohltila na tři roky, které svět počítá mezi nejvýznamnější období poslední doby. Stačil jsem propást celou tu senzaci s projevem Nikity Chruščova, v němž slovy plnými hněvu a opovržení odrovnal velkého Stalina. Nezaznamenal jsem ani povstání v Poznani, které vypuklo díky tomu, že Poláci omylem vzali Nikitu příliš doslova. V létě po výcviku jsem se přijel hlásit v ošlinivě bílé uniformě na námořní základnu do Norfolku ve Virginii. Odkomandovali mě do oddělení pro styk s veřejností při COMNAVLANTu, čili Velitelství námořních sil v Atlantiku. Tato služba byla pro poddůstojníka, jako jsem byl já, vyložená lehárna.

Kromě toho, že jsem posílal novinám stereotypní zprávu o každém novém přírůstku k osazenstvu COMNAVLANTu (jakmile mi z laboratoře poslali slušnou fotku) neměl jsem dohromady co dělat, a má denní činnost skončila obvykle kolem půl jedenácté dopoledne. Hodně jsem se potuloval po bázi a čekal, až ústředí Námořní zpravodajské služby, v dočasné hodnosti majora námořnictva, neboť třetí světová válka vypukla přesně podle programu, nastíněného K.K. Sperrym.

Ale ani Nikita, ani poznaštrí dělníci, ani Naser, který obsadil Suezský kanál, dokonce ani revoluce v Maďarsku tu válku nerozpoutaly. Každým dnem mi víc a víc docházelo, že si u COMNAVLANTu odsloužím ještě aspoň rok. Na základě této úvahy jsem napsal Dianě, že v Norfolku uvíznu asi permanentně a že je načase, aby si našla někde v okolí byt. Přijela tři dny nato, vyzbrojena tatíčkovou šekovou knížkou. Najala si chatu na Virginia Beach a já měl zase domov.

Tou dobou se ve mně uhnízdil nemilý pocit, že ztrácím zdánlivě absolutní kontrolu nad situací, kterou jsem získal na Jenkins Islandu. Dianě za pár dní došlo, že mám pramalou volnost pohybu. Viděla, že kdyby za mnou nepřišla, neměl bych se kam vrtnout. Byl bych vydán na pospas neutěšenému davu v East Main Street, hospodám s cingrlátky na sropech a všudypřítomným zápachem slabého zvětralého piva. Můj pohlavní život by nestál za nic a věčně bych se strachoval, zda jsem si neuhnul některou z nescetných odrůd pohlavních nemocí, jež v Norfolku bujely. Diana mě obhospodařovala vzorně, pravidelně a čím dál víceji. Po této stránce bylo všechno v pořádku. Ale zároveň mi dala bez řečí, avšak zcela jasně najevo, že si dělá nárok na veškerou mou pozornost a nehodlá se o mne dělit vůbec s nikým, kromě COMNAVLANTu. Všechn volný čas jsem musel trávit s ní. A protože znala střídání služeb v kanceláři nazpaměť,

nebylo úniku.

Po Chrisu Merwinovi jako by se země slehla. Dopis, který jsem mu napsal do Washingtonu, se vrátil s poznámkou 'adresát neznámý'. Napsal jsem do Alabamy a dopadlo to stejně. Napsal jsem přímo jeho otci, ale nedostal jsem odpověď.

Můj otec mi občas psal upjaté dopisy, ze kterých jsem vyčetl, že naprosto nesouhlasí s tím, co dělám, ale že nechce naše vztahy přerušit úplně. Strýček Harry přijel do Norfolku, aby byl svědkem při obřadu, jímž mi bylo uděleno americké občanství. Zůstal přes noc v naší chatě a vykládal otrávené Dianě legrační zkratky o všech našich příbuzných. Pak spustil něco jako, děti, mějte rozum, vezměte se, až Jan přijde z vojny, může studovat dál, já to vezmu na své tričko. Nevěděl nic o klatbě, kterou na mne K.K. uvalil, a Dianu odhadl jako hodnou, domáckou dívku, snad poněkud nadměrně vyvinutou, ale jinak učiňnou berušku, které já hanebně využívám. Neochotně jsme slíbili, že to celé promyslíme. Druhý den, když před chatou nasedal do taxíka, zavřela Diana koutkem úst:

"Postarej se laskavě, aby mi ten starý šmrksa už nechodil na voči, jo?"

Má kniha vyšla na jaře 1954 a v několika novinách v různých koutech Ameriky se objevily recenze. Reportér z Norfolkského Hlasatele si přišel ke mně do kanceláře pro interview, ale byl to trapas, protože reportér knihu nečetl a blábolil, co mu slina na jazyk přinesla. Dokonce i Námořní department ve Washingtonu si omočil a dotázel se COMNAVLANTu, zda jsem skutečně spisovatel a jak dlouho tam sloužím. Upozornili, že nakladatel opomněl uvést tyto údaje na obálce knihy. Ale pak to celé pustili jako horký brambor, asi proto, že si tam někdo tu knížku přečetl a došlo mu, jak je vlastně ošemetná. Dostal jsem pár stovek honoráře a jedna sestra z námořní nemocnice si přišla v odpolední přestávce do kanceláře pro